

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

הגיד מרדכי: תקריב על קהילת יהודי לוב - 13833

תאריך עדכון אחרון 31-12-2023

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: היסטוריה של עם ישראל ויהדות זמננו

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): דוד גדג'

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: david.guedj@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס:

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

בקורס נביט מקרוב על קהילת יהודי לוב. נעשה זאת באמצעות קריאה ודיון בספר "הגיד מרדכי: קורות לוב ויהודיה, ישוביהם ומנהגיהם", פרי עטו של המשכיל בן הקהילה מרדכי הכהן (1856-1929). הספר נדפס לראשונה ב-1981 ביוזמתו של האנתרופולוג הרווי גולדברג. הדיון בקורס ינוע לאורך ארבעה צירים מרכזיים שישתרגו זה בזה בכל שיעור: 1. דיון בהיסטוריה של הקהילה היהודית בלוב באמצעות קריאה צמודה בספר "הגיד מרדכי"; 2. קריאה של מחקרים שנכתבו על הקהילה היהודית בלוב ודיון בהם; 3. ניתוח קהילה יהודית בארצות האסלאם במאות ה-19 וה-20 באמצעות מקרה הבוחן של "הגיד מרדכי"; 4. דיון מתודולוגי בספר "הגיד מרדכי" כדי ללמוד על מלאכתו של ההיסטוריון.

מטרות הקורס:

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים לשלוט בגוף הידע שנרכש. לקרוא קריאה ביקורתית של מחקרים. לקרוא ולנתח מקורות ראשוניים מגוונים. לכתוב חיבור היסטורי אקדמי.

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: כל שיעור ישלב דיון במאמר וקריאה צמודה במקור ראשוני. בכל שיעור סטודנטים ידרשו להכין מאמר לדיון בכיתה.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

מבט על הספר "הגיד מרדכי"; סקירה על לוב ויהודיה; מקורות וקשרים אינטלקטואליים בספר "הגיד מרדכי"; ההיסטוריה הארוכה של לוב ויהודיה; לשונם של יהודי לוב; מבנה הקהילה היהודית בלוב; מנהגי יהודי לוב; יחסי יהודים ומוסלמים בלוב; יהודי הכפרים בלוב; שינויים חברתיים ותרבותיים בקרב יהודי לוב.

חומר חובה לקריאה:

ספרי היסוד לקורס:

מרדכי הכהן, הגיד מרדכי: קורות לוב ויהודיה, ישוביהם ומנהגיהם, ירושלים תשל"ט
אורית אבוהב, יורם בילו והגר סלמון (עורכים), יהודי לוב וסביבתם: אסופת מחקריו האתנו-היסטוריים של הרווי גולדברג, ירושלים 2020

- אברהם כאלפון, מעשה צדיקים, מבוא והערות אסף רביב, אשקלון תשס"ט
הרווי גולדברג, "השלטון העות'מאני בטרפול מנקודת-ראותו של מרדכי הכהן", פעמים 3 (1979),
עמ' 37-44
- הרווי גולדברג, "על לשונם ותרבותם של יהודי טריפוליטניה", לשוננו 38 (1973), עמ' 137-147
הרווי גולדברג, "שוכני המערות של טריפוליטניה: מרומנטיקה לאתנוגרפיה ותולדות עם ישראל",
פעמים 131 (תשע"ב), עמ' 31-9
- חיים סעדון (עורך), לוב: קהילות ישראל במזרח במאות התשע-עשרה והעשרים, ירושלים תשס"ז
יהודה כחלון, הרב אברהם חיים אדאדי: האיש וקהילת טריפולי במאה ה-19, עבודת MA, אוניברסיטת
בר אילן תשל"ג
- יהודה כחלון, "המאבק על דמותה הרוחנית של העדה היהודית בלוב במאה הי"ט ובעשור הראשון של
המאה העשרים", בתוך ח"ז הירשברג (עורך), זכור לאברהם, ירושלים תשל"ב, עמ' 77-122
יעקב חג'ג'י-לילוף, תולדות יהודי לוב: מראשית התיישבות היהודים בלוב ועד עלייתם וקליטתם בארץ,
אור יהודה 2000
- מוריס רומני, יהדות לוב: דו קיום, רדיפות, עלייה, ראשון לציון 2017
- מיכל שרף, "ר' אברהם כלפון - היסטוריון ואיש אשכולות בטרפולי במאה היחידית", בתוך: צבי מלאכי
(עורך), באורח מדע: מחקרים בתרבות ישראל מוגשים לאהרן מירסקי, לוד תשמ"ו, עמ' 403-427
נחום סלושץ, ספר המסעות: מסעי בארץ לוב, תל אביב 1943
- פריג'א זוארץ ואחרים (עורכים), יהדות לוב, תל אביב 1960
- רחל סימון, "יהודי לוב והסביבה הנוכרית בשלהי התקופה העות'מאנית: היבטים פוליטיים, חברתיים
וכלכליים", פעמים 3 (1979), עמ' 4-36
- רחל סימון, "יחסי יהודים ומוסלמים בלוב במאות התשע-עשרה והעשרים", בתוך: חוה לצרוס-יפה,
סופרים מוסלמים על יהודים ויהדות: היהודים בקרב שכניהם המוסלמים, ירושלים 1996, עמ'
195-217
- רנצ'ו דה פליצ'ה, יהודים בארץ ערבית: יהודי לוב בין קולוניאליזם, לאומנות ערבית וציונות
(1835-1970), בתרגום מנחם עמנואל הרטום, תל אביב 1980
- Harvey E. Goldberg, *Cave dwellers and Citrus growers: A Jewish Community in Libya and Israel*, Cambridge 1972
- Harvey E. Goldberg, *Jewish Life in Muslim Libya: Rivals and Relatives*, Chicago 1990
- Harvey E. Goldberg, "Communal Organization of the Jews of Tripolitania During the Late Ottoman Period", *Jewish Political Studies Review* 5 (1994), pp.77-95
- Harvey E. Goldberg, "The Jewish Wedding in Tripolitania. A Study in Cultural Sources", *The Maghreb Review* 3:9 (1978), pp. 1-6
- Rachel Simon, "Language Change and Socio-Political Transformations: The Case of Nineteenth- and Twentieth-Century Libyan Jews", *Jewish History* 4: 1 (1989), pp. 101-121
- Rachel Simon, *Change within Tradition among Jewish Women in Libya*, Seattle 1992

חומר לקריאה נוספת:

מרכיבי הציון הסופי:

הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 60 %

מטלות הגשה במהלך הסמסטר: תרגילים / עבודות / מבדקים / דוחות / פורום / סימולציה ואחרות
30 %
מצגת / הצגת פוסטר / הרצאה 10 %

מידע נוסף / הערות: